

POPRAV 25. marca 2024

Príhovor verejného ochrancu práv

„Pietna spomienka pri príležitosti prvého transportu Židov zo Slovenska - 82. výročie začatia masových deportácií Židov do koncentračných a vyhladzovacích táborov na území okupovaného Poľska“

* * *

Vážené dámy,

vážení páni.

Dnes tu všetci spoločne stojíme, aby sme si pripomenuli smutné výročie prvého židovského transportu z Popradu v roku 1942. Táto tragická udalosť znamenala začiatok systematického vyhladzovania židovského obyvateľstva Slovenska nacistickým režimom.

V ten deň, 25. marca 1942, bolo z Popradu deportovaných 999 žien a dievčat do koncentračného tábora Auschwitz-Birkenau. Väčšina z nich bola krátko po príchode zavraždená v plynových komorách.

Tento transport bol len jedným z mnohých, ktoré prebiehali v rokoch 1942 a 1943. Boli vykonané na základe takzvaného deportačného zákona. Podčiarkujem, takzvaného zákona. Právna norma, ktorá nemá základ v zákone ľudskosti a v prirodzeno-právnom koncepte spravodlivosti, nie je hodná, aby niesla označenie "zákon". A to hovorím s plnou zodpovednosťou dlhoročného legislatívca ministerstva a dnes, už ako verejný ochranca práv.

To, že neľudské zákony sú nehodné tohto označenia, priniesol v štvrtom storočí po Kristovi právny filozof, **Augustinus Aurelius**, známy aj ako svätý Augustín.

Svätý Augustín stál na hranici medzi končiacim svetom antiky a začínajúcim svetom stredoveku hovoriac, „že *pozitívne právo si vytvárajú ľudia tým, že božské ustanovenie vo svojej duši pretlmočia do jazyka pravidiel. Toto právo sa nikdy nesmie dostať do rozporu s prirodzeným právom. Ak by sa tak stalo, stratilo by platnosť a vnútorne by nás nezaväzovalo.*“.

Asi o 1500 rokov neskôr **Gustav Radbruch** formuluje svoju známu Radbruchovu formulu: „*Ak nespravodlivosť pozitívneho práva dosiahne takú mieru, že právna istota zaručená pozitívnym právom už voči tejto nespravodlivosti nemá nijakú váhu, v takom prípade musí nespravodlivý zákon ustúpiť spravodlivosti*“.

Od tých čias, až po roky 1942 a 1943, sa v dejinách ľudstva stávali civilizačné tragédie. A to všetko aj v mene a v súlade so zákonmi. Preto sa aj my musíme uistiť, že sa takáto hrôza už nikdy nezopakuje. Musíme tiež vzdelávať budúce generácie o holokauste, aby si uvedomili nebezpečenstvo nenávisti a predsudkov, od ktorých je už len krok k prijatiu textu zákona utláčajúceho dôstojnosť človeka.

Musíme strážiť nie len všetky formy antisemitizmu a nenávisti, ale strážiť vládcov, aby sa nerozpínali na úkor hodnoty demokracie a ľudskosti.

Musíme budovať svet, v ktorom sa všetci ľudia, bez ohľadu na rasu, náboženstvo, sexuálnu orientáciu alebo etnický pôvod, cítia bezpečne a rešpektovaní.

Čeť pamiatke obetí systematického vyhladzovania židovského obyvateľstva.